

24 ביוני, 2024

שלום רב,

הנדון: תקנות המהנדסים והאדריכלים (רישוי וייחוד פעולות), (תיקון), התשפ"ד – 2024

בשם מרשנו, פורום המכללות הטכנולוגיות בישראל, נתכבד להגיש את הערות הפורום לטיוטת התקנות אשר הופצה ביום 5.6.24.

1. פורום המכללות:

1.1. הפורום כולל את מרבית הטכנולוגיות בישראל, אשר בהן לומדים כ-36,000 הנדסאים וטכנאים בשנה. הפורום חרט על דגלו את קידום ההשכלה הטכנולוגית בישראל, וקידום מעמדם של הנדסאים בכל תחומי העשייה. אין זה המקום לפרט, אולם יש לציין כי ההנדסאים מהווים את עמוד השדרה של התעשייה הטכנולוגית, ובכלל זאת, פועלים ההנדסאים בתחום האדריכלות ובתחום הנדסת מבנים.

1.2. הנדסאים בתחום האדריכלות והנדסת מבנים מהווים חלק ניכר מכוח העבודה בתחום התכנון, והם עמוד השדרה של פעילות התכנון והרישוי של מבנים למגורים, ומבני מסחר ותעשייה.

(א) בתחום הבניין - כיום רשומים ופעילים כ-6,849 הנדסאי בניין ואליהם מצטרפים 18,961 מהנדסים רשומים. לעומת 5,339 מהנדסים רשומים.

ההנדסאים בתחום הבניין מהווים 22% בפלח זה.

ההנדסאים בתחום הבניין ביחד עם המהנדסים הלא רשויים מהווים 83% מהמתכננים המורשים לעסוק במבנה פשוט.

(ב) בתחום האדריכלות – כיום רשומים ופעילים 13,222 הנדסאי אדריכלות, כאשר אליהם מצטרפים 13,109 אדריכלים רשומים. לעומת 6,073 אדריכלים רשומים.

ההנדסאים בתחום האדריכלות מהווים 41% בפלח זה

ההנדסאים בתחום האדריכלות ביחד עם האדריכלים הלא רשויים מהווים 81% מהמתכננים המורשים לעסוק בהבטים האדריכליים של מבנה פשוט.

1.3. בכל הנוגע למבנה פשוט – טיוטת התקנות מתייחסת להנדסאים ולמהנדסים והאדריכלים הרשומים כקטגוריה אחת. בצדק, ועל כך הפורום אינו חולק. כפי שנראה להלן – טיוטת התקנות מגבילה ביותר את הקבוצה הזו כולה, ובכך פוגעת בחלק ניכר של המתכננים בארץ, ויגבילו באופן מהותי את יכולת התכנון של מבנים בישראל.

1.4. עוד יובהר כבר בראשית הדברים, ויורחב על כך בהמשך – כי מייד עם פרסום טיוטת התקנות, הפנימו המועמדים ללימודי הנדסאות אדריכלות ובניין את המשמעות על פוטנציאל העבודה וההשתכרות שלהם, ובטלו את הרשמתם לשנת הלימודים הבאה. העדרה של הכשרה להנדסאים תפגע בשוק התכנון פגיעה אנושה, כי לא יהיה מי שיוכשר גם לאותם תפקידים שמתקין התקנות מעוניין כי יתבצעו על-ידיהם.

1.5. אך לפני כשנתיים ימים, הגיעה לבשלות מהלך ארוך אשר במסגרתו נבחנו תוכניות הלימודים של ההנדסאים בתחום הבניין ובתחום האדריכלות על ידי ועדה מקצועית אשר הוקמה על-ידי משרד העבודה. ועדה זו בחנה את התאמת הלימודים לצרכי השוק ולקריטריונים הנדרשים לשם מתן מענה מקצועי מלא בתחומים בהם עוסקים ההנדסאים בתחום הבניין ובתחום האדריכלות. **בעקבות מהלך זה – הורחבה תוכנית הלימודים, התעדכנה והותאמה באופן מלא על-פי מסקנות הוועדה.** לאחר כל אלה – לא ניתן להצדיק פגיעה בסמכויותיהם של ההנדסאים בתחום הבניין ובתחום האדריכלות, תוך גדיעת מקור פרנסתם, ותוך פגיעה מהותית בתחום התכנון בישראל.

1.6. כידוע לכל, הליכי התכנון והרישוי מהווים חסם להגדלת הבניה בישראל, וכל פגיעה במי אשר עוסק בתכנון, תוך צמצום הסמכויות והיכולות, עלול להגדיל את הפער בין היקף הבניה הנדרש, לבין יכולות התכנון וקידום ההיתרים והרישוי.

על רקע זה מובאת בזה התייחסות פרום המכללות הטכנולוגיות לטיטת התקנות המוצעת.

2. הרקע לתקנות

הרקע לחקיקת התקנות ידוע, ואף מופיע בפתיח ובדברי ההסבר, על כן לא נפרט בהתייחסות זו את הרקע המלא, אולם נדגיש את העניינים הבאים:

2.1. המצב הקיים, גם אם היתה לגביו חוסר בהירות משפטית, היה ברור מבחינת הפרקטיקה, בשני הבטים חשובים לענייננו: הנדסאים בתחום האדריכלות רשאים כיום לערוך בקשות להיתרים לגבי מבנה פשוט, והגדרת מבנה פשוט היתה כזו, אשר כללה בניין בגובה של 11.5 מ' מרצפת הכניסה, לרצפת הקומה האחרונה. כמו כן, היו הנדסאים מתחום הנדסת מבנים, רשאים לערוך את פרקי המשנה הנוגעים לקונסטרוקציה, לגבי מבנים אלה.

2.2. ענף הפעילות של התכנון הובנה ונבנה על-פי מציאות זו; כך בחרו הנדסאים ללמוד את המקצוע המתאים להם, ולאחר תום לימודיהם המקיפים בתחומים אלה – הם בחרו לעסוק בו בפועל, ובנו את עתידם על סמך הרישוי והרשות שניתנו להם לעסוק בתחומם.

2.3. גם המרכיבים הנוספים של הענף נבנו על סמך מבנה זה: האדריכלים והמהנדסים עוסקים בעניינים שבהם לא הורשו ההנדסאים לפעול, ויכולים להתמקד בעבודות אחרות.

2.4. טיוטת התקנות שהועמדה לעיון הציבור הועמדה במועד הנוכחי, לאחר שבית המשפט העליון קצב למדינה מועד להגשת טיוטה מוסכמת של התקנות. ואולם – כמצוין בפתיח לטיוטת התקנות – הדיונים לא נעשו בפורום שהוסמך לכך בסעיף 21א לחוק ההנדסאים והטכנאים המוסמכים, בהעדר מינויים למועצות הרלוונטיות. לעניין זה חשיבות רבה – ונתייחס לו בהמשך הדברים, שכן לא ניתן להחליף פורומים בלתי מוסמכים בחוק, בוועדות אד הוק, או בפגישות עבודה שונות.

3. הגדרת "מבנה פשוט"

במסגרת התיקון המבוקש, מוצע לשנות את הגדרת "מבנה פשוט" באופן המצמצם את היקף הפרויקטים שהנדסאי אדריכלות יכולים לתכנן, ושהנדסאי בניין רשאים לתכנן את השלד שלהם. כאמור בדברי ההסבר של התקנות, אחת הסיבות לשינוי הגדרת מבנה פשוט, הינה הרצון לשמור על בטיחות הציבור ולשפר את הבטיחות בבניית מבנים. אולם הקשר בין הבעיה לבין הפתרון בדמות צמצום הרשאותיהם של הנדסאי אדריכלות עקיף, ואין קשר סיבתי המצדיק פגיעה בחופש העיסוק שלהם:

קיים הבדל בין תכנון המבנה לבין תכנון שלד המבנה (אשר מתוכנן על ידי מהנדס או הנדסאי קונסטרוקציה). יציבות הבניין, חוזקו ושיקולי קונסטרוקציה אינם בתחום ההסמכה והאחריות של אדריכלים או הנדסאי אדריכלות אלא באחריות מהנדסים והנדסאי בניין בלבד. כך, חישובים סטטיים וקונסטרוקציית המבנה נעשים על ידי מהנדסי או הנדסאי בניין ואינם חלק מעבודתם של הנדסאי האדריכלות.

צמצום הסמכויות של הנדסאי האדריכלות אינו מהווה כלי לפתרון הבעיה שהועלתה בוועדת זיילר, ובדברי ההסבר לתקנות.

יותר מכך – גם אם יש השלכות של עבודת הנדסאי אדריכלות על הבטיחות – לא נעשה כל ביסוס לטענה כי ההכשרה המקיפה הניתנת להנדסאי אדריכלות, כמו גם להנדסאי בניין אינה מספקת, או שיש בה כדי להשליך באופן כלשהו על בטיחות הבניין. העובדה היא, כי המצב הקיים נוהג זה שנים ארוכות, מבלי שצצו בעיות בטיחות שניתן לשייכן להכשרה שמקבלים הנדסאים.

כפי שנראה להלן – גם צמצום סמכויותיהם של הנדסאי הבניין אינו תורם במקרה זה למרכיב הבטיחות.

4. להלן נתייחס לכל אחד מהשינויים המבוקשים בכל הנוגע להגדרת "מבנה פשוט":**4.1. הפרמטרים להגדרת מבנה פשוט :**

(א) **במצב הקיים** - הנוהג זה שנים רבות, מגדיר מבנה פשוט באמצעות מספר מצומצם של פרמטרים: גובה ומפתח בין העמודים.

(ב) **בטיטת התקנות** – הוכנסו פרמטרים נוספים, המגבילים עוד את הגדרת מבנה פשוט, וזאת ללא כל צורך: הגבלת מספר הדירות ל-8 דירות, והגבלת השטח הכללי של הבניין ל-1,600 מ"ר.

(ג) **עמדת הפרורם** היא כי אין כל סיבה להוסיף פרמטרים נוספים להגדרת מבנה פשוט. הגדרת הגובה והמפתח בין העמודים הם הפרמטרים הרלוונטיים לבטיחות, ואין כל סיבה להגביל במגבלות נוספות שאינן תורמות לעניין הבטיחות. הגבלות הנוגעות למספר יחידות הדירה, אינן רלוונטיות למידת המורכבות של המבנה, ואינן מוציאות אותו מכדי היותו מבנה פשוט. גם אם מספר גדול מאוד של יחידות דירה עשוי להוות פרמטר לבחינת מורכבת המבנה, הרי ש-8 יחידות הוא מספר מצומצם שאינו מתכתב עם מציאות התכנון והבניה בישראל.

4.2. הגדרת גובהו של מבנה פשוט :

(א) **במצב הקיים** - מבנה פשוט מוגדר ע"י הפרש גובה של 11.5 מ' בין גובה מפלס הרצפה הקומה העליונה, לבין המפלס העליון של הרצפה שעל פני הקרקע. הגדרה זו כוללת, אם כן, את גובהן של 3 הקומות הראשונות שמעל לקרקע, כאשר עליהן ניתן להוסיף עוד את גובהה של הקומה הרביעית, ואין להגביל את מספר הקומות התת קרקעיות. יש לזכור, כי להגדרה זו גם נוספה המגבלה של המפתח בין העמודים, שאינו עולה על 6 מ'.

במבנה בעל קומה אחת, עד גובה 5 מ"ר, ניתן היה להגיע עד למפתח של 12 מ' בין העמודים.

הגדרה זו הינה הגיונית וקוהרנטית: מבנה שיש לו מפתח של 6 מ' אינו מבנה מסובך מבחינה קונסטרוקטיבית, ומבנה של 4 קומות הינו מבנה רגיל ומקובל. במבנה בעל קומה אחת, ניתן לאפשר מפתח גדול יתר בין העמודים ועדיין להגדירו כמבנה פשוט. **כאמור, הגדרה זו נוהגת שנים ארוכות, ולא ידוע על מקרים מיוחדים מבחינה בטיחותית, אשר מצדיקים שינוי שלה.**

(ב) **בטיטת התקנות** - מבנה פשוט הונמך בפועל באופן משמעותי, שכן ההגדרה החדשה עוסקת בגובה של 13 מ' בין הרצפה הנמוכה ביותר לבין התקרה העליונה ביותר, לא כולל קומת מרתף אחת, ומתקנים טכניים על הגג. המשמעות היא הנמכה של קומה אחת לפחות, שכן בגובה זה לא ניתן לכלול 4 קומות (אולי בקושי בבניינים בעלי תקרות נמוכות באופן יחסי לזה הנהוג כיום). לכך יש להוסיף שאם במבנה יש קומות חניה נוספות, הריהו יוצא מגדר מבנה פשוט – קומות שלא נספרות בהגדרת המבנה הפשוט דהיום. **זהו שינוי מהותי כלפי המצב הקיים.**

(ג) עמדת הפורום – המכללות הטכנולוגיות מעניקות לימודי הנדסאים מקיפים, הכוללים את כל התכנים הנדרשים אשר הוגדרו על-ידי מה"ט, שהוא הגוף הממשלתי הרלוונטי, ואשר מאפשרים את מבחני ההסמכה הממשלתיים השונים – לשם עמידה בכל הדרישות של עריכת היתר בידי הנדסאי אדריכלות, ולשם עריכת כל חישובי הקונסטרוקציה הדרושים למבנה פשוט בהגדרה הנוכחית. תכנים אלה הוכנו על מנת להכשיר את ההנדסאים למצב הנוכחי – ואין כל סיבה שיכולה להצדיק שינוי כה מהותי בסמכויותיהם של ההנדסאים לבניין.

הוא הדין לגבי הנדסאי האדריכלות – הם, הרי אינם מתכננים את השלד ואינם מחשבים את מרכיבי הקונסטרוקציה. בוודאי שאין צורך להקטין את סמכויותיהם בהקשר זה.

(ד) והערה נוספת: האם בתיקון הנוכחי, מעיד מתקין התקנות שכל ההיתרים שניתנו עד כה למבנים פשוטים הם היתרים בסיכון בטיחותי? או האם הוא טוען שתוכנית הלימודים שהוכתבה על-ידי הגורמים הממשלתיים הפכה לפתע פתאום לתוכנית שאינה מספקת? ... ואם צריך להתאים משהו בתוכנית הלימודים וההכשרה, הרי יותר הגיוני לקבוע מהו החסר הלימודי, ולא לכרות באחת את מטה לחמם של הנדסאים רבים. על כך בהמשך.

4.3. הגדרת יעוד מבנה פשוט

(א) במצב הקיים – אין הגבלה על יעוד המבנה, יכול להיות למגורים, או לתעשייה, או בעירוב שימושים.

(ב) בטיוטת התקנות – מבנה פשוט מוגבל אך ורק למבנה חדש בתחום המגורים בתנאים מסוימים, ולתעשייה בתנאים אחרים. בהגדרה לא נכללים כלל מבנים בעירוב שימושים. זוהי הגבלה מהותית כלפי המצב הקיים.

(ג) עמדת הפורום – כאמור כבר למעלה, מטרת התיקון הינה בטיחות; הבטיחות מושפעת מהמורכבות התכנונית של המבנה. מורכבות זו באה לידי ביטוי באופן הולם בפרמטרים הנוגעים לגובה ולהיקף בניה. מכיוון שגם לפי מנסח טיוטת התקנות מבנה פשוט הוא מבנה למגורים, או מבנה למלאכה ואחסנה, אין כל סיבה הגיונית להחריג מבנה בעירוב שימושים, וכן מבנים ביעודים נוספים, כגון מסחר.

4.4. תוספות למבנה קיים

(א) במצב הקיים – אין מגבלה הנוגעת לשאלה אם מדובר במבנה חדש או בתוספת למבנה קיים.

(ב) בטיוטת התקנות – מבנה פשוט מוגבל אך ורק למבנה חדש בתחום המגורים – ותוספות שאינן מוציאות אותו, גם לאחר התוספת, מתחולת מבנה פשוט. במבני תעשייה – אין הסמכה לתכנון תוספות כלל.

(ג) עמדת הפורום - אין כל סיבה להבחנה החדשה שהוכנסה להגדרת מבנה חדש, בנוגע לתוספות למבנים קיימים; הן בנוגע להיקף התוספת למבנה קיים למגורים, והן לגבי העדרה של סמכות לתכנן כל תוספת למבנה תעשייה או מבנים אחרים.

4.5. החומרים המרכיבים מבנה פשוט :

(א) במצב הקיים – אין מגבלה הנוגעת לחומרים מהם עשוי המבנה הפשוט, ובלבד שאינו מבנה טרומי :

מבנה בעל שלד לא טרומי

(ב) בטיטת התקנות – הוגדרו המבנים הבאים (וכן מבנים מסוגים נוספים) כמבנה לא פשוט :

**(2) מבנים הכוללים תקרות או קורות טרנספורמציה,
אלמנטים מתועשים או קירות דיפון;**

(3) מבנים בעלי שלד טרומי או מתועש או בטון דרוך;

(4) מבני פלדה או עץ או כל מבנה פרקי אחר;

אמנם הטיוטה כן מאפשרת בניית פרגולות ותיקונים קלים למבנה פשוט, אולם בסך הכל - ההגדרות החדשות למבנה פשוט ולמבנה לא-פשוט מצמצמות באופן מהותי את היקף סוגי המבנים שבהם רשאים לעסוק הנדסאים (הן אדריכלות והן בניין).

(ג) עמדת הפורום - גם במקרה זה, אין כל סיבה נראית לעין, ובוודאי שלא ניתן להסתמך על סיבות בטיחותיות, בצמצום החומרים מהם עשוי מבנה פשוט. מדובר בהרעה משמעותית של המצב הקיים, ואף היא חותרת תחת מעמדם של הנדסאים. עולם הבניה, וטכניקות הבניה משתנות וחומרים נוספים מקבלים נפח גדול יותר, ובמקום להתאים את הגדרת מבנה פשוט לימינו, ההגדרה מסיגה את המצב לאחור. על מתקין התקנות לעודד את ההתאמה לתנאי המצב והשוק, ולא להותיר מעמד שלם של בעלי מקצוע מחוץ למעגל העוסקים במלאכה.

5. סמכויות הנדסאים לגבי עריכת בקשה והגשת בקשה להיתר

(א) המצב הקיים – על-פי המצב הנוכחי, אשר נהג זה שנים ארוכות, הנדסאי אדריכלות רשאים להיות העורכים הראשיים של בקשה להיתר במבנה פשוט. זאת מן הטעם הפשוט שאין כל מגבלה על פעולותיו של הנדסאי אדריכלות (וכן אדריכל רשום) במסגרת הנוסח הנוכחי של התקנות, בכל הנוגע למבנה פשוט. כאמור, זהו גם המצב הנוהג בפועל, אשר זכה גם לאישורן של ערכאות משפטיות שונות.

(ב) טיוטת התקנות – על פי טיוטת התקנות, רשאי הנדסאי אדריכלות (וכן אדריכל רשום) לבצע את הפעולה הבאה:

עריכה והגשת בקשה להיתר, כמשמעותה בתקנות התכנון והבנייה (רישוי בנייה);

זאת, לעומת הפעולה המותרת לאדריכל רשוי:

עריכה והגשת בקשה להיתר, כמשמעותה בתקנות התכנון והבנייה (רישוי בנייה) כעורך ראשי;

מכאן עולה, שסמכויותיהם של ההנדסאים ושל האדריכלים הרשומים, המהווים יחד כ-81% מהעוסקים בתכנון הוגבלו, והם לא יהיו רשאים לחתום עוד כעורך ראשי של הבקשות.

(ג) עמדת הפורום – אין כל הצדקה להגבלת סמכויות זו. הנדסאי אדריכלות אמונים על עריכת בקשות למבנים פשוטים, הם עושים כן שנים ארוכות. הדבר פוגע בפרנסתם של ההנדסאים ושל האדריכלים הרשומים, אך מעבר לכך – הוא יצר "פקק תכנוני", שכן כל המשרדים שעוסקים כיום במבנים פשוטים לא יוכלו להמשיך ולעשות כאן באופן עצמאי, כפי שהמצב כיום. **הפורום מתנגד לשינוי זה.**

6. **סמכויות הנדסאי בניין, לגבי עריכת חישובי יציבות מלאים והגשתם לרשות מוסמכת, וכן חתימה כמהנדס שלד:**

(א) המצב הקיים – על-פי המצב הנוכחי, אשר נהג זה שנים ארוכות, הנדסאי עם התמחות בתכנון רשאים לבצע את כל חישובי היציבות הדרושים, ולחתום עליהם, במסגרת הבקשה להיתר. הם גם חותמים על היתרים כמהנדסי השלד. זאת מן הטעם הפשוט שאין כל מגבלה על פעולותיו של הנדסאי בניין (וכן מהנדס רשום) במסגרת הנוסח הנוכחי של התקנות, בכל הנוגע למבנה פשוט. כאמור, זהו גם המצב הנוהג בפועל, ללא כל מגבלה.

(ב) טיוטת התקנות – על פי טיוטת התקנות, רשאי הנדסאי בניין (וכן מהנדס רשום) לבצע את הפעולה הבאה:

עריכת חישובי יציבות

זאת, לעומת הפעולה המותרת למהנדס רשוי:

עריכת חישובי יציבות מלאים הכוללים חישובים סטטיים ודינמיים של בניינים והגשתם לרשות מוסמכת;

מכאן עולה, שסמכויותיהם של ההנדסאים ושל האדריכלים הרשומים, המהווים יחד כ-83% מהעוסקים בתכנון הוגבלו, והם לא יהיו רשאים לבצע את כלל החישובים ולהגישם לרשות המוסמכת, ויזדקקו "לאישור" של מהנדס רשוי.

(ג) עמדת הפורום – הנדסאי בניין אמונים על עריכת מלוא חישובי היציבות, ועל עריכת בקשות למבנים פשוטים, הם עושים כן שנים ארוכות. הנדסאי אדריכלות רשאים כיום גם לחתום

במסגרת ההיתרים כמתכנני השלד. צמצום הסמכויות וההרשאות פוגע בפרנסתם של ההנדסאים ושל המהנדסים הרשומים, אך מעבר לכך – הוא ייצר "פקק תכנוני", שכן כל המשרדים שעוסקים כיום במבנים פשוטים לא יוכלו להמשיך ולעשות כאן באופן עצמאי, כפי שהמצב כיום. **הפורום מתנגד לשינוי זה.**

7. צריך להפוך את המגמה:

7.1. עמדתו העקרונית של הפורום הינה, כי המצב הקיים, טרם השינוי המוצע, גם הוא אינו מיטבי. לאור תוכנית הלימודים ומערך ההכשרה הארוך והמפורט שעוברים הנדסאי בניין והנדסאי אדריכלות, ניתן להקנות להם סמכויות נוספות.

7.2. **נראה כי חלק מהשיקולים המנחים אינם קשורים להכשרה המקצועית ולמקצועיות בפועל של ההנדסאים, כי אם ללחצים של קבוצות בעלי מקצוע בתוך השוק, המעוניינות לקבל סמכויות, תוך צמצום סמכויות מי שנתפס בעיניהן כמתחרים.**

7.3. אולם אין הדבר כן. שוק התכנון הובנה במהלך שנים ארוכות, תוך שלמעלה מ-80% מהמתכננים (הן באדריכלות והן בבניין) מורשים באופן מלא בכל הנוגע למבנים פשוטים. ועדיין – התכנון הוא צוואר הבקבוק בהליכי הרישוי, ומכאן שגם בהליכי הבניה.

לעומת זאת – צרכי השוק גדלים בשני היבטים: המבנים הולכים וגדלים כחלק ממגמות השוק, "הפקק" מתארך, ותוכנית ההכשרה מאפשרת הגדלת הסמכויות. אין זה המקום להכנס למלוא הפרטים, אולם בידי הפורום הצעות מפורטות המאפשרות המשך התאמת תוכניות הלימודים, ההכשרה והרישוי, תוך הגדלת סמכויות ההנדסאים, ובכך – פתיחת אפשרויות נוספות לתחום התכנון ברמה הארצית.

7.4. **מכל מקום, בוודאי שאין לגרוע מסמכויותיהם הנוכחיות מן הסיבות הענייניות שפורטו למעלה, בנוגע לכל אחד מן השינויים המוצעים.**

7.5. ברוח זו, מצורפת למכתבנו זה הצעה חלופית של הפורום להגדרות הרלוונטיות הן בנוגע למבנה פשוט, הן בנוגע לסמכויות ההנדסאים, האדריכלים הרשומים והמהנדסים הרשומים. הצעה זו היא לדיון הגורמים הנוגעים בדבר, ואין בה כדי לגרוע מההתנגדות המפורטת של הפורום לתיקון התקנות המוצע, כפי שהיא מובאת במכתבנו זה.

הצעת הפורום מצורפת לנייר עמדה זה כנספח א'.

8. בנוסף לכך, נראה כי תיקון התקנות באופן המוצע, אינו עומד בכללים הבסיסיים של שיטת המשפט, וכללי המשפט המנהלי החלים במקרה זה. בין אלה, נבקש למנות את העניינים הבאים:

8.1. רטרואקטיביות:

התיקונים המבוקשים פוגעים בהיקף סמכויותיהם של הנדסאי האדריכלות. פגיעה זו, אשר למיטב הבנתנו תחול עם אישור התיקון, פוגעת לא רק באלה שקיבלו הסמכתם אלא גם

בסטודנטים הנמצאים בעיצומם של הלימודים. ההחלטה ללמוד לימודי הנדסאים התקבלה לאחר בחינת אופי העבודה והתמורה בגינה. תיקון החוק כפי שמתבקש משנה את אופי עבודתם של הנדסאי האדריכלות.

מעבר לכך – מדובר באנשי מקצוע, חלקם אנשי מקצוע ותיקים, אשר יסדו משרדי תכנון, או עובדים כעובדים בכירים במשרדי תכנון; אנשים אשר צברו מוניטין טובים כאנשי מקצוע, ואשר יש להם אוכלוסיית לקוחות אשר מקבלת מהם שירותים על סמך הסמכויות החוקיות שיש להם מזה שנים ארוכות.

כל פגיעה בסמכויות אלה, כמוה כשלילת רשיונו של אדם אשר פועל על-פי רשיון זה, וכידוע לכל – שלילה כזו אינה יכולה להעשות ללא נימוקים כבדי משקל, בשיקול שנעשה בכל מקרה לגופו, ולא בקביעה כללית ושרירותית.

8.2. פורום מוסמך לייעוץ:

סעיף 21(א) לחוק ההנדסאים והטכנאים המוסמכים, תשע"ג-2021 קובע כי תוקם ועדה משותפת למועצה (מועצת ההנדסאים והטכנאים המוסמכים) ולמועצת ההנדסה והאדריכלות אשר תמליץ לשר בכל עניין הנוגע ליחוד פעולות ולרישוי מהנדסים, הנדסאים וטכנאים מוסמכים. מובן כי במקרה דנן בו המחוקק מבקש לתקן את התקנות העוסקות רישוי וייחוד פעולות, קיימת חובה, על פי חוק, כי הוועדה המשותפת למועצה תעביר המלצותיה לשר קודם לתיקון התקנות. במקרה דנן, ועל אף שהדבר מעוגן בחוק, הוועדה המשותפת לא התכנסה ולא העבירה המלצותיה. כך נכתב במפורש בדברי ההסבר ובדוח המלווה לתיקון שהוצע לתקנות (יחוד פעולות באדריכלות והנדסה אזרחית - מבנים).

כאשר הדרישה החוקית מופיעה בחוק ראשי, אין "לעקוף" את הוראות החוק, על-ידי פורומים אחרים, אשר על משתתפיהם לא חלות החובות החוקיות החלות על מי שנכלל בוועדה המשותפת על-פי כתב מינוי פורמלי שניתן לו על-ידי המוסמכים לכך בחוק.

8.3. הפגיעה בשוק התכנון:

כאמור, נכון לחודש מאי 2024 ישנם 13,222 הנדסאי אדריכלות מספר הגדול במעט ממספר המספר האדריכלים הרשומים (13,109) וכפול ממספר האדריכלים הרשויים (6,703). כיום רשומים ופעילים כ-6,849 הנדסאי בניין, לעומת 5,339 מהנדסים רשויים.

צמצום סמכויותיהם של הנדסאי האדריכלות ושל הנדסאי הבניין, הן בהיבט מספר המבנים שהם יכולים לתכנן והן בהיבט הגשת ההיתרים ייצור חסר של ממש באנשי המקצוע היכולים לתכנן ולהגיש בקשות להיתר. כידוע, בענף התכנון קיים מחסור גדול בכוח אדם. משבר זה לצד הליכי הרישוי וקבלת המסמכים שדורשות הרשויות לפני אישור תוכניות (הליך הנמשך שנים) יוצרים חסמים המעכבים את הליך התכנון והביצוע. הפחתה כה משמעותית של אנשי המקצוע

היכולים לתכנן ולהגיש היתרים משמעותה פגיעה קשה בהליכים המסורבלים ממילא ועיכוב של שנים בהוצאתם לפועל של פרויקטים.

ההשלכות המפורטות לעיל הופכות אקוטיות אף יותר בצל המלחמה. שיקום הצפון והדרום יצריכו כוח אדם מקצועי ומיומן אלא שבמקום להקל על ההליכים להכשרתו ולעודד עליה במספר הנדסאי האדריכלות, תיקון החוק מבקש לצמצם את בעלי המקצוע היכולים לתכנן ולהגיש היתרים.

8.4. הפגיעה בתהליך ההכשרה:

בעקבות פרסום טיוטת התקנות, הודיעו עשרות רבות של סטודנטים על ביטול הרשמתם ללימודי הנדסאים בתחום האדריכלות ובתחום הבניין. זאת, מכיוון שהם צופים את צמצום אופק אפשרויות הפרנסה שלהם, ומעמדם המקצועי בתחום התכנון. פגיעה זו היא פגיעה ישירה בהכנת העתודה בתחום התכנון במדינת ישראל, פגיעה שככל שתימשך, ייקח שנים ארוכות לתקן אותה.

9. כאמור לעיל, בנוסף לעמדתו של הפרורום, המובעת במכתבנו זה באופן מפורט לגבי התיקונים המוצעים בטיטוטת התקנות, יש בידיו גם הצעה להגדרות חדשות, אשר עשויות לסייע

נוכח כל האמור לעיל, מביע הפרורום את התנגדותו הנחרצת לתיקון התקנות, והוא ממליץ על בחינה מחודשת, מתוך ראייה כוללת, של מדיניות המחוקק בעניין זה.

בכבוד רב, ובברכה

אמיר קדרי, עו"ד

יעל פטובי, עו"ד

לוט: המלצות פורום המכללות הטכנולוגיות בנושא ייחוד פעולות להנדסאים

תוכן עניינים לנספחים

עמוד	שם הנספח	נספח מס
13	המלצות פורום המכללות הטכנולוגיות בנושא ייחוד פעולות להנדסאים	נספח 1

נספח 1

**המלצות פורום המכללות
הטכנולוגיות בנושא ייחוד
פעולות להנדסאים**

עמוד 13

25 יוני 2024
י"ט סיון תשפ"ד

המלצות פורום המכללות הטכנולוגיות בנושא ייחוד פעולות להנדסאים

כללי

אין שום סיבה לכרוך סמכויות ייחוד פעולות להנדסאי בניין ולהנדסאי אדריכלות ועיצוב פנים. תכניות הלימודים אינן קשורות זו לזו, הידע המקצועי הנדרש ממתכנן אדריכלי שונה מהותית מהידע המקצועי הנדרש ממתכנן קונסטרוקציה. לכל תחום יש לייחד פעולות הנובעות ממהות העיסוק, מתכנית הלימודים ומליבת ההכשרה. בעוד שלצורך תכנון קונסטרוקציה של מבנה נדרש ידע מעמיק במקצועות תורת החוזק, הסטטיקה וכו', הגורם הקובע בתכנון אדריכלי הוא מורכבות המבנה, שאותה ניתן למדוד לפי מספר המשתמשים במבנה בעת ובעונה אחת, וכן תפקוד פונקציונלי חריג כגון מבנה חירום.

תכניות הלימודים

הנדסאי בניין – מסלול הלימודים לתואר להנדסאי בניין עם התמחות בתכנון מבנים הורחב לששה סימסטרים עמוסים שבמהלכם נלמדים 2253 ש"ל (ניהול ותכנון הבניה) + 680 ש"ל (סוגיות מעמיקות בתכנון הבניה). סך תה"ל עומד על 2,933 ש"ל המקבילים לכ- 180 נ"ז. לשם השוואה – לימודים לתואר מהנדס הנפרשים על פני 4 שנים דורשים 160-180 נ"ז. יחד עם זאת – בלימודי הנדסה רמת לימודי המתמטיקה, והפיזיקה, תורת החוזק וכו' גבוהה יותר מאשר בלימודי הנדסאים.

לעומת זאת לימודי הנדסאי בניין מחייבים עמידה **בבחינות ממלכתיות והגשת פרויקט גמר לבוחנים חיצוניים**, מהנדסים, בעוד שבלמודי הנדסת בניין הבחינות כולן פנימיות. **הנדסאי אדריכלות ועיצוב פנים** - מסלול הלימודים לתואר הנדסאי אדריכלות ועיצוב פנים נלמד בהיקף של 2,782 ש"ל המקביל לכ 178 נ"ז בלימודים אקדמיים. הלימודים נמשכים ששה סימסטרים (כולל פרויקט הגמר), ועל הסטודנטים להיבחן בבחינות ממלכתיות ולהגיש פרויקט גמר בפני בוחנים חיצוניים. הלימודים לתואר אדריכל נמשכים חמש שנים ובמהלכן על הסטודנטים לצבור הסטודנטים לצבור 220-250 נ"ז, תלוי במוסד הלימודים.

הצעה להגדרת מבנה פשוט להנדסאי בניין

בתום לימודיו יוכל תואר הנדסאי בניין בעל התמחות בתכנון מבנים לחתום על תכנון מבנה פשוט **כהגדרתו כיום** אך ללא קשר לתפקודו של המבנה, (להלן – מבנה פשוט מסוג 1), לערוך את כל החישובים הדרושים ולחתום על היתר בנייה כאחראי הראשי לתכנון השלד. לאחר התמחות בת שנתיים יוכל הנדסאי הבניין לחתום גם על מבנים עד לגובה של חמש קומות בתוספת קומת גג חלקית, ובכלל זה תוספות בניה המגביהות את המבנה עד לגובה זה, לחתום על בקשה להיתר בניה למבנים אלו כמתכנן השלד הראשי, וכן לחתום על חישובי הקונסטרוקציה הנלווים לבקשה להיתר בניה, כמוגדר כיום בחוק. (להלן – מבנה פשוט מסוג 2). הנדסאי בניין ומהנדסי בניין לא יוכלו לחתום על התכנון האדריכלי של מבנה מכל סוג, ולא יוכלו להיחשב כעורך הבקשה הראשי.

הצעה להגדרת מבנה פשוט להנדסאי אדריכלות ועיצוב פנים

כאשר נחקקו התקנות הקובעות את גובה המבנה שאותו רשאי הנדסאי אדריכלות לתכנון ולחתום עליו כעורך בקשה ראשי – עיקר מבני המגורים ומבני המגורים המשולבים במסחר בקומות הקרקע שנבנו בתקופה זו התאימו לקריטריונים אלו. ראו מבני מגורים בני תקופה זו ברחובותיהן של בת ים, ראשון לציון, פתח תקווה, חולון וכו'. כלומר – כוונת מתקן התקנות הייתה לאפשר להנדסאי אדריכלות לתכנון ולחתום על מרבית מבני המגורים בני התקופה.

פורום המכללות הטכנולוגיות [ע"ר] מס' עמותה רשומה 580721801

טלפון משרד: 03-9066120 או 08-6462210

כתובת מייל לפניות: yakovd@tcb.ac.il או yochevedap@ariel.ac.il

אתר אינטרנט: <http://www.ftc.org.il/>

כיום, עם השתנות מאפייני הבנייה והצמיחה לגובה, יש להתאים את התקנות לצרכי הבניה של תקופתנו, כך שישמרו על כוונת מתקן התקנות לאפשר להנדסאי אדריכלות לתכנן ולחתום כעואכי הבקשה על תכנון מבני מגורים המאפיינים אתזמננו ואת הצרכים העתידיים של משק הבנייה. לפיכך הצעתנו היא כדלקמן:

בתום לימודיו יוכל הנדסאי אדריכלות ועיצוב פנים לחתום על תכנונו האדריכלי של מבנה כעורך הבקשה הראשי בבקשה להיתר בנייה, על פי המאפיינים כדלקמן:
מבנה המשמש עד 100 אנשים בעת ובעונה אחת, שגובהו אינו עולה על ארבע קומות ממפלס הכניסה, המשמש כמבנה למגורים, מבנה ציבור, מחסן, מסחר, משרדים, מבנה יש בו עירוב שימושים או תעשייה וכן תוספות למבנים קיימים עד לגובה של ארבע קומות. (מבנה פשוט סוג 3) מבנים המשמשים לחירום או לתחבורה (כגון תחנות רכבת, תחנות כיבוי אש, בתי חולים, מבנים הכוללים עבודה בחומרים מסוכנים וכו' יוחרגו מתחום זה ולא יהיו בגדר מבנה פשוט. מרפאות שכונתיות יכללו.

לאחר שנתיים של התמחות יוכל הנדסאי אדריכלות ועיצוב פנים לחתום כעורך הבקשה הראשי על מבנה שמשמשים בו בעת ובעונה אחת עד 250 משתמשים, אשר גובהו עד שבע קומות ממפלס הכניסה, וכן לתכנן תוספות למבנים קיימים במסגרת תמ"א 38 או כל תכנית בינוי עתידית אחרת שתאפשר תוספות למבנה עד לגובה של שבע קומות. האמור לעיל יחול על מבנה המשמש לכל תכלית ובלבד שהמבנה אינו מבנה תחבורה, חירום או מבנה שמשמשים בו בחומרים מסוכנים. (מבנה פשוט סוג 4).

אדריכל רשום יוכל לחתום על מבנה פשוט סוג 4 בתום לימודיו, ללא צורך בהתמחות.

ייחוד פעולות לאדריכלות נוף, עיצוב פנים שימור מבנים ותכניות בינוי ערים

הננו להמליץ להקים ועדה מיוחדת שתייחד פעולות בתחומים שבנידון בכל האמור למבני ציבור, מסחר, עירוב שימושים או תעשייה, על פי קריטריונים של מורכבות המבנה, כמות המשתמשים בעת ובעונה אחת, והחלל הפנימי של מבני ציבור ומורכבות השטח הפתוח. תכניות בנייו עיר ייוחדו לאדריכלים ומתכני ערים בלבד,